

EFECTE INSECURITATE COMPLEXE ALE SĂRĂCIEI, SĂRĂCIRII, RESTRATIFICĂRII SOCIALE ȘI ACCEPTANȚEI IMPLICITE

Dr. Gheorghe VĂDUVA¹

Abstract

În lume are loc un nou și complicat proces de sărăcire a populațiilor și de reconfigurare a conceptului de sărăcie, sub presiunile globalizării, ale unui foarte puternic efect anesteziant de rețea, prin sisteme complicate de îndatorare a populației și țărilor și de acceptanță a noii condiții, a dependențelor și interdependențelor implicite. Acest efect creează noi suporturi de pericole și amenințări la adresa securității individului, societății și țărilor, precum și noi vulnerabilități, generând evoluții aleatoare și imprevizibile care pot duce la conflicte endogene și chiar la războaie asimetrice și atipice de implozie. În România, acest proces are evoluții extrem de agresive, unele vizibile, altele subterane, iar gradul de acceptanță implicită, dar și de imprevizibilitate a reacției, alta decât cea a emigrației, este foarte mare. De unde și o posibilă reconfigurare a zonelor de pericole, amenințări și vulnerabilități, pe intersecția cărora se conturează un nou tip de risc de securitate.

Cuvinte-cheie: sărăcie, acceptanță, risc, îndatorare, sofisticare, rețea, interdependență

1. Bogăția și sărăcia. Conflict, complementaritate, conexiune

Sărăcia și bogăția nu sunt noțiuni relative, ci doar complementare și, în același timp, conflictuale, chiar dacă, în multe cazuri, corespondentele lor din realitate pot trece cu foarte mare ușurință una în cealaltă. De fapt, nolens, volens, una o generează pe cealaltă, inclusiv noțiunile neavând sens decât împreună și în conexiune. Probabil că foarte mulți dintre noi nu dorim să fim nici prea bogați, nici prea săraci, ci undeva între cele două stări, adică acolo unde să ne simțim, cel puțin din punct de vedere economic și financiar, în securitate.

De aici nu rezultă neapărat că îmbogățirea unor entități presupune sărăcirea altora, dar, de regulă, lucrurile așa se petrec. Bogăția și sărăcia se polarizează, linia de demarcație dintre cele două realități fiind de fapt un fel de mici ape teritoriale ale Insulei Bogăției, care o separă pe aceasta de imensul ocean al nebogăției, o protejează și o mențin singură, unică, sigură, vizibilă și prosperă, mică mare cu apă nici dulce nici sărată, care separă adevărat ocean al apelor sărace, de acest pivot care se alimentează neîncetat din apele sale.

Concluzia desprinsă de Banca Mondială este aceea că, în lume, sărăcia se diminuează. Totuși, la finele anului 2008, potrivit unor studii care aparțin acestei instituții financiare, 1,3 miliarde de locuitori, adică aproape un sfert din populația planetei, trăiau sub pragul extrem al sărăciei, adică cu mai puțin de 1,25 de dolari pe zi.

Într-adevăr, reducerea de la 1,9 miliarde de oameni care trăiau, în 1981, în condiții de sărăcie extremă, la 1,3 miliarde, câți erau în 2008 în această situație, este

¹ General de brigadă (r) CS I Gheorghe Văduva, Institutul de Studii de Securitate, Universitatea Creștină "Dimitrie Cantemir", București

semnificativă, mai ales în condițiile în care populația a înregistrat un spor remarcabil, apropiindu-se la acea dată de cifra de 7 miliarde (această cifră a fost stinsă și depășită la începutul anului 2012).

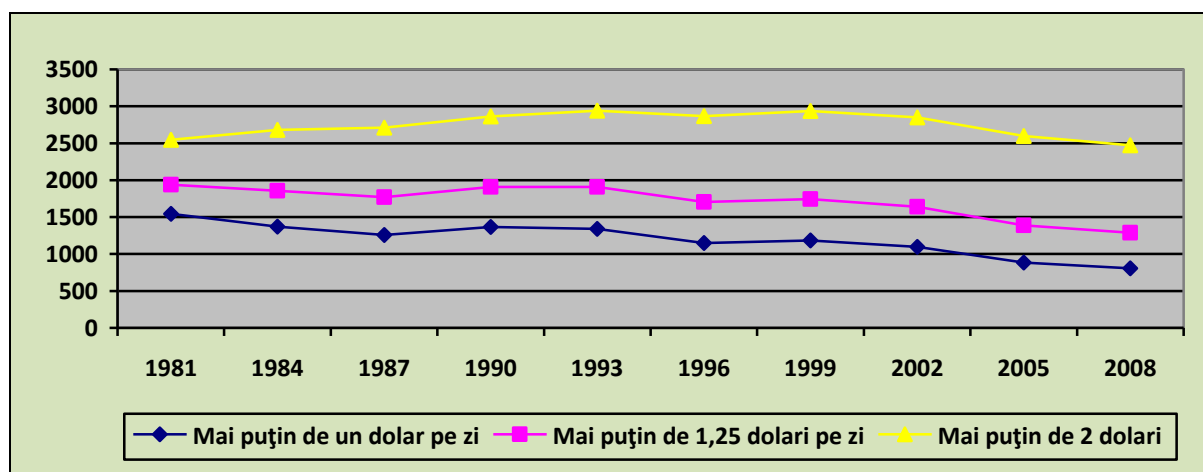
Și rata sărăciei extreme (adică a populației care trăiește cu mai puțin de 1,25 de dolari pe zi) s-a redus de la 52,2 %, cât era în 1981, la 22,4 %, cât era în 2008. Și probabil că tendința aceasta se menține.

Cele mai semnificative rezultate privind reducerea ratei sărăciei extreme au fost realizate în Asia de Est, îndeosebi pe spezele Chinei, care a reușit performanțe economice semnificative. În 2008, rata sărăciei extreme în această zonă era de 14,3 %, ceea ce reprezenta 284 de milioane de oameni, în timp ce, în 1981, această rată era de 77,2 %, reprezentând peste un miliard de oameni. Desigur, aceste reduceri substanțiale se datoresc miracolului chinezesc. Pentru că, în Africa sub-sahariană, rata sărăciei extreme, pentru aceeași perioadă, s-a redus doar cu 4 procente (de la 51,5 % la 47,5 %), populația din zonă cunoscând o creștere de la 204, 9 milioane la 386 milioane locuitori.

Pragul sărăciei extreme (1,25 dolari) este, totuși foarte jos, în condițiile în care inflația a crescut, prețurile au explodat etc. Dacă, spre exemplu, acest prag s-ar situa la 2 dolari pe zi pentru un locuitor, ceea ce ni se pare a fi foarte firesc în condițiile în care monedele, chiar și cele de circulație internațională se degradează pe zi ce trece, atunci numărul celor care trăiesc sub acest prag ar fi de 2,5 miliarde, reprezentând 43 % din populația globului. Probabil că numărul persoanelor sărace este mult mai mare, întrucât sărăcie nu înseamnă doar lipsa banilor, ci toate efectele pe care le produce aceasta (lipsă de educație, creșterea infracționalității, creșterea numărului persoanelor cu afecțiuni congenitale grave, creșterea moralității etc.)

Situația numerică a săracilor (în milioane)

Detalii	1981	1984	1987	1990	1993	1996	1999	2002	2005	2008
<1 \$ pe zi	1545	1369	1259	1365	1338	1150	1182	1096	886	806
< 1,25\$ pe zi (pragul sărăciei extreme)	1938	1858	1768	1909	1910	1704	1743	1639	1390	1289
< 2\$ pe zi	2585	2680	2710	2864	2941	2865	2938	2848	2596	2471

Evoluția ratei sărăciei (%)

Detalii	1981	1984	1987	1990	1993	1996	1999	2002	2005	2008
<1 \$ pe zi	41,6	34,7	30,1	30,8	28,7	23,5	23,1	20,6	16	14
< 1,25 \$ pe zi	52,2	47,1	42,3	43,1	40,9	34,8	34,1	30,8	25,1	22,4
< 2 \$ pe zi	69,6	68	64,8	64,6	63,1	58,6	57,4	53,5	46,9	43

Evoluția numărului de persoane care trăiesc sub pragul sărăciei extreme (pe regiuni)

Detalii	1981	1984	1987	1990	1993	1996	1999	2002	2005	2008
Asia-Pacific	1096,5	970	847,6	926,4	870,8	639,7	655,6	523,1	332,1	284,4
China	835,1	719,9	585,7	683,2	632,7	442,8	446,3	363,1	211,9	173
Europa de Est și Asia Centrală	8,2	6,9	6,8	8,9	13,7	18,2	17,8	10,6	6,3	2,2
America Latină și Caraibe	43,3	52,9	49,3	53,4	52,5	53,6	60,1	62,7	47,6	36,8
Orientul Mijlociu și Africa de Nord	16,5	15,1	14,6	13	11,5	12,3	13,6	12	10,5	8,6
Asia de Sud	568,4	573,8	593	617,3	631,9	630,8	619,5	640,5	598,3	570,9
Africa subsahariană	204,9	239,1	256,8	289,7	330	349,4	376,8	390,4	394,9	386
Total	1937,8	1857,7	1768,2	1908,6	1910,3	1704	1743,4	1639,3	1389,6	1289

Notă: Pragul de sărăcie extremă este considerat de Banca Mondială ca fiind 1,25 dolari pe zi/persoană
(Sursa: Banca Mondială)

2. Bogăția mondială – o realitate cu efecte complicate

A zecea parte din populația lumii deține 83 % din bogăția ei. Celelalte nouă zecimi dețin... restul, adică 17% din averea planetei. America de Nord și Europa dețin, împreună, 60 % din bogăția lumii

Bogăția mondială, în anul 2010, se estima la: 194.000 de miliarde de dolari, potrivit unui raport al Credit Suisse (4,4 miliarde de dolari revin adulților, adică 43.800 dolari pe individ). Dacă această sumă ar fi împărțită tuturor locuitorilor planetei, fiecăruia i-ar reveni 27.714 de miliarde de dolari!

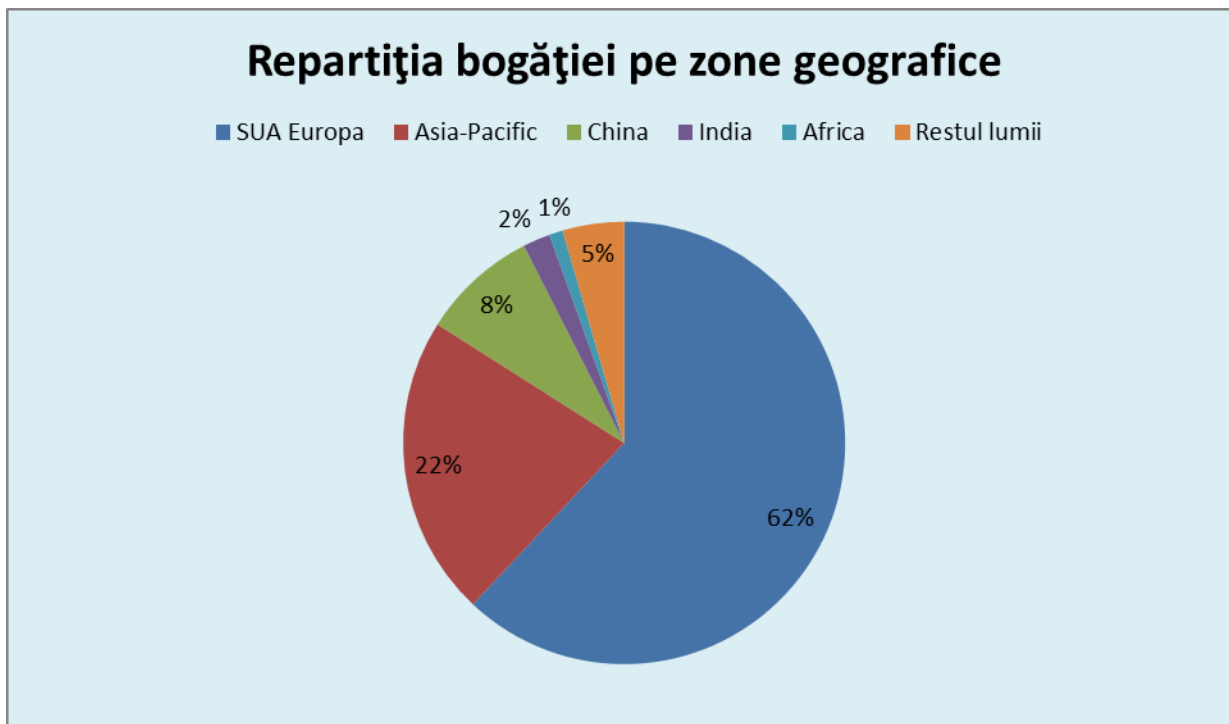
Evident, nu se poate așa ceva, pentru că lumea, în actualul sistem, nu poate funcționa decât în anumite condiții, bogăția fiind de fapt nu doar un cont curent, ci un cont curent plus un uriaș depozit care asigură rezerva și flexibilitatea necesară în perioadele complicate de crize, calamități, dezastre, războaie etc..

După Credit Suisse, 1 % dintre bogații planetei dețin 43,6 % din bogăția ei, iar 10 % dintre cei mai bogați dețin 83 % din aceasta. 0,5 % din populație (24 de milioane de adulți) a căror avere este cam de un milion de dolari dețin 35% din bogăția mondială. Pentru a aparține mulțimii de 1 % din cei mai bogați oameni ai planetei trebuie să ai 588.000 de dolari (420.000 euro) și capacitatea de a-i reproduce.

La polul opus, jumătate dintre indivizii cei mai săraci dețin doar 1 % din patrimoniu, iar 20 % din populație nu deține mai mult de 672 dolari.

Repartiția bogăției pe regiuni:

- America de Nord și Europa: 62 % din patrimoniul monetar mondial;
- Asia-Pacific (fără India și China): 22 %;
- China: 8,5 %;
- India și alte țări emergente: 2 %;
- Africa: 1% din patrimoniul monetar mondial.

Aceleași discrepanțe se mențin și la repartiția bogăției medii pe locuitor (adult):

- În America de Nord și în Europa de Vest, precum și în unele țări asiatice foarte bogate: peste 100.000 de dolari;
- În Africa: 5.000 de dolari.

Aceste disparități există în fiecare regiune. Ele se perpetuează de secole, iar marile crize, războaiele și nenorocirile care s-au abătut asupra planetei sau anumitor regiuni nu au schimbat în mod esențial această realitate.

În Elveția, spre exemplu, bogăția medie pe persoană adultă este de 372.700 dolari. Statele Unite sunt pe locul 7, în spatele Suediei și Franței care se află pe locul 5 cu un patrimoniu mediu de 255.156 dolari.

Numărul de milionari:

- Statele Unite: mai mult de 10 milioane de milionari;
- Japonia și Franța: în jur de câte 2 milioane fiecare;

- Marea Britanie: 1,2 milioane

- Germania: 1 milion

Cei mai mulți, adică 40 % dintre milionarii lumii, se află în SUA

Clasamentul țărilor cu cei mai mulți milionari:

Clasamentul țărilor cu cei mai mulți milionari		
	Număr de milionari	Procentaj (%)
Statele Unite ale Americii	9 940 044	40,5
Japonia	2 380 043	9,7
Franța	2 225 078	9,1
Italia	1 415 000	5,8
Marea Britanie	1 230 959	5,1
Germania	1 040 000	4,3
Canada	904 918	3,3
China	805 002	3,3
La nivel mondial	25 545 900	100

Sursa: Crédit Suisse. Année des données : 2010,
după <http://www.inegalites.fr/spip.php?article1393>

Se pune o întrebare tranșantă, al cărei răspuns îl știe sau îl intuiește fiecare dintre noi: *Bogăția lumii generează sărăcie sau sărăcirea lumii generează îmbogățire? Cu alte cuvinte, bogații se îmbogățesc pe seama săracilor sau săracii sărăcesc din cauza bogaților care acumulează, în folosul lor și sub controlul lor, toate resursele din care nu plătesc decât munca oamenilor, exercitată, în general, de întreaga populație activă inclusiv de cei bogați, cea care produce, de fapt, valorile ce se acumulează și se constituie în ceea ce noi numim bogăție?*

Știm foarte bine că așa stau lucrurile, pentru că așa este sistemul croit de când există lumea, iar încercările făcute de-a lungul timpului pentru a-l schimba au eșuat.

Acest sistem are, în principal, următoarele caracteristici:

- partajează populația planetei în bogați și săraci;
- situează munca în centrul condiției și existenței umane, ea fiind singura care produce valoarea necesară oamenilor și, în acest fel, creează și menține suportul necesar naturii umane, societății umane, reproducerii, supraviețuirii și dezvoltării acesteia pe planeta Pământ;

- prin faptul că munca este singura forță care propulsează civilizația umană spre orizonturi care sunt doar în parte previzibile, se instituie, ca procese intrinseci filosofiei și fizionomiei muncii, sisteme de pregătire profesională, de cunoaștere a implicațiilor proceselor muncii, conexiunilor și interdeterminărilor, precum și componente sau sisteme de securitate intrinseci sau calificate care trebuie să asigure stabilitate sistemului și să-l protejeze împotriva pericolelor și amenințărilor, reducându-i vulnerabilitățile la acestea;

- creează și reproduce, printr-un management complicat, ierarhii, competențe, inegalități și echilibre relative.

Pe la începuturile gândirii economice, cam prin vremea lui Adam Smith, se considera că sporul de natalitate, în țările bogate și educate va fi mai mare decât în celelalte. Cu timpul, bogăția pe cap de locuitor se va egaliza între diferite țări, printr-o convergență către medie.

Realitatea arată contrariul: cu cât o țară este mai săracă, cu atât populația sa va crește. Și această concluzie rezultată din statistici nu este valabilă pentru toată lumea și pentru toate țările. România, spre exemplu, care, la ora actuală este o țară săracă, avea o rată de creștere a populației negativă. În 1996, când țara încă mai avea o oarecare putere economică, PIB-ul pe cap de locuitor fiind de 3980 dolari, rata de creștere a populației era de - 3 la mie (natalitate 10 la mie, iar mortalitate 13 la mie), țara situându-se pe locul 25 (din 40 de țări)...

Ce înseamnă sărăcie? În Franța, spre exemplu, se consideră că pragul de sărăcie se definește pe jumătatea nivelului de viață mediu. Venitul mediu era, în Franța, în 2004, de 1314 euro pe lună. Pragul sărăciei se situa, deci, la nivelul a 657 de euro, iar cei „săraci” reprezentau, în această țară, 6,2% din populație. În România, acest câștig nu este un prag al sărăciei, ci unul deasupra nivelului mediu și doar o mică parte a populației angajate beneficiază de un astfel de venit.

3. Sărăcia, revolta și acceptanța

Efectul de bogăție sau de îmbogățire este un joc între rata profitului și valoarea plasamentului anterior (dacă urmează să fie revândut). Când rata profitului crește, valoarea plasamentelor anterioare scade și invers. Acest joc reprezintă un pericol și chiar o amenințare la adresa omului bogat, dar și o șansă de a-și dubla sau de a-și tripla averea. Prin aceste jocuri ale pieței, mai ales dacă plasamentele se fac în condiții de risc major (asumare a unui pericol care poate schimba radical condiția omului de afaceri) și chiar de risc extrem (când totul se joacă pe o carte), omul bogat poate să ajungă de câteva ori mai bogat, dar și foarte sărac, doar în câteva minute; ba, mai mult, este posibilă chiar să-i sărăcească și pe toți cei care au participat cu sume foarte mari (în raport cu veniturile lor), la solicitarea lui, la astfel de plasamente.

Astăzi, mai mult ca ieri, bogăția și sărăcia au un conținut foarte larg. Un om care câștigă 657 de euro pe lună, în Franța este considerat sărac, dar în România acesta ar aparține clasei de mijloc, iar dacă în familia lui mai este unul care câștigă la fel, această familie, cu un venit 1314 euro pe lună, dacă își chibzuiește bine cheltuielile, investițiile și plasamentele, poate ajunge înstărită și chiar bogată.

În aceste condiții, securitatea economică și financiară a persoanei – și chiar a familiei – devine dependentă de mai multe variabile, unele greu de înțeles, și, din această cauză, foarte flexibilă, întrucât gradul de incertitudine crește, iar probabilitatea ca fiecare să ajungă mai jos de pragul sărăciei și chiar în zona sărăciei extreme devine din ce în ce mai mare. Oricum, sărăcia este invers proporțională cu stabilitatea economică a unui stat, cu calitatea politicilor economice, cu tehnologia, cu gândirea și inteligența politică și economică a fiecăruia, dar și a decidenților strategici. Dacă statul este prost guvernat, iar politicile economice, financiare, educaționale, sociale și managementul aferent sunt precare, nesigure, aservite, lipsite

de coerență, de claritate, inventivitate și, mai ales, de cunoaștere sau de formularea corectă a interesului național, a interesului național vital, țara sărăcește, gradul de insecuritate crește, populația este nemulțumită, investitorii strategici se îndepărtează, corupția crește, investitorii și bogații autohtoni speculează, proiectele economice – cele care există – eșuează, specialiștii emigrează, creierile evadează spre locurile unde pot fi mai bine valorificate, dar și mai bine plătite.

Spre exemplu, reformele făcute până acum în România în industrie, în agricultură, în sistemul educațional, dar și în structurile de apărare, ordine publică și siguranță națională, n-au adus nici un plus de securitate, ci, dimpotrivă, au distrus bazele potențialului oricărei forme de securitate prin forțe proprii, întreaga securitate a țării bazându-se, la ora actuală, pe calitatea țării de membră a Uniunii Europene și a NATO. Dar de aici nu rezultă orice tip de securitate, în orice condiții. Spre exemplu, securitatea alimentară este grav afectată de politicile ineficiente în dezvoltarea agriculturii. Paradoxurile care există în domeniul agriculturii, există aproape în toate celelalte domenii. România este o țară cu un pământ agricol de foarte bună calitate și de mare suprafață, situându-se din acest punct de vedere, printre țările cele mai bogate din Europa. Și, totuși, România, care are unul dintre cele mai bogate soluri cultivabile din Europa, importă 70 % din produsele agroalimentare. Aceasta nu este chiar o nenorocire, ci doar o vulnerabilitate foarte mare, care, în condiții de criză și de conflict, costă enorm.

Desigur, sistemele de irigații au fost dezafectate pentru că nimeni nu și-a permis să investească în ele și nici să le folosească, întrucât, folosindu-le, ar fi crescut enorm prețul de cost al tonei de grâu, de porumb, de plante industriale etc., ceea ce ar fi făcut aceste produse greu accesibile (ca preț) pentru nevoile interne de alimente ale populației, dar și la export, iar concurența a profitat de această vremelnică neputință a managementului agriculturii românești (nu poți face agricultură modernă și competitivă cu sapa și cu plugul tras de boi prost hrăniți!) și a cucerit piața românească de produse agricole. În timp ce pământul României este, în mare parte, pârloagă, noi cumpărăm produse agricole de proastă calitate din străinătate. Deja pe piețele românești, produsele cele mai căutate – și care lipsesc cel mai mult – sunt tocmai cele românești. Evident, este un efect al concurenței, al pierderii capacității de a intra în competiție cu alte firme care doreau să acapareze piața românească. În acest timp, țăraniii României – care sunt printre cei mai harnici și mai răbdători din Europa – s-au trezit că nu mai pot face agricultură de supraviețuire, că nimeni nu-i ajută și că habar n-au ce trebuie să facă pentru a supraviețui într-o țară în care pământul pe care l-au moștenit din generație în generație și l-au reprimat după ce socialismul a căzut, nu le este de nici un folos. O mare parte dintre ei au luat drumul străinătății, unde culeg căpșuni, sfeclă, struguri și reușesc să câștige suficienți bani pentru a-și întreține familiile și chiar pentru a-și moderniza casele. În acest timp, pe pământul lor, cresc buruienile de tot felul dar mai ales pirul, bozul și cucuta...

La fel s-au petrecut lucrurile și cu muncitorii. Miile de întreprinderi în care au lucrat o viață de om – unii dintre ei din tată în fiu – au sucombat în fața presiunii economiei de piață și a neputinței guvernărilor care nu au făcut altceva, în acești 22 de ani, decât să se certe pe putere și să încerce să îndeplinească fără crâcnire și fără

discernământ normele europene la care au aderat. Populația a sărăcit dintr-odată, fără să înțeleagă de ce, întrucât, alungând socialismul, spera să iasă grabnic din sărăcia de tip comunist, soluția supraviețuirii fiind, pentru cei mai mulți, nu redresarea țării, ci emigrația temporară în Occident în căutarea unui loc de muncă. Oamenii, lăsați în câțiva ani, fără minimul de mijloace necesare traiului – concediați pur și simplu pentru că întreprinderile lor au sucombat, au fost falimentate, au fost cumpărate pentru a li se lua piața etc. etc. și rămași fără un ban – și-au luat inima în dinți și traista în băț și au plecat peste hotare. S-au tras unul pe altul acolo, departe, pe unde au găsit câte un locșor de muncă, și cei mai mulți dintre ei chiar au reușit să câștige câteva sute de euro – mult mai mult decât ar fi câștigat în țară – și, astfel, să-și continue viața. Cu toată hărnicia lor prin alte țări, România este cotate printre cele mai sărace țări din Europa. Iar ei, românii care au plecat din țară după un loc de muncă, datorită unora dintre ei, care au apucat alte drumuri pe drumurile Europei, cerșind și furând, sunt considerați un fel de paria ai continentului, un fel de oameni fără căpătâi, care fac mult rău marilor capitale europene. În acest timp, România se află pe locul întâi pe continent la bolile cardio-vasculare, iar rata deceselor a depășit-o pe cea a natalității, creșterea populației fiind, din 1990 încoace, negativă.

În aceste condiții, omul de rând, adică țăranul, muncitorul, intelectualul, lovit năprasnic din toată părțile – impozite, dări, taxe de tot felul, asistență medicală precară, învățământ tot timpul reformat și lipsit aproape complet de orice motivație culturală și profesională, spitale închise, școli desființate etc. – și năucit pur și simplu de toate acestea, n-a avut timpul necesar să se dezmeticească și, mai ales, să se revolte. Probabil că nici nu i-a trecut prin cap așa ceva. Lui, omului de rând, nu-i arde nici de revolte, nici de ieșire în stradă, nici de vot, nici de reforme pe care nu le înțelege, ci trebuie să găsească urgent o soluție pentru a aduce mâncare acasă. Și a găsit-o fugind peste hotare, acolo unde a căpătat un loc în care să muncească și să primească o bucătică de pâine pentru el și pentru copiii lui. Iar această bucătică de pâine, pentru unii, pentru cei cu înaltă calificare a fost chiar mană cerească. Medicii care au plecat afară au un salariu de câteva ori mai mare decât cei rămași în țară, dar și bucătarii, infirmierele, ospătărițele, inginerii, finanțistii, electroniștii etc. beneficiază de condiții de viață, cel puțin în ceea ce privește salariul, cu mult superioare celor din țară, chiar în vremurile ei cele mai bune.

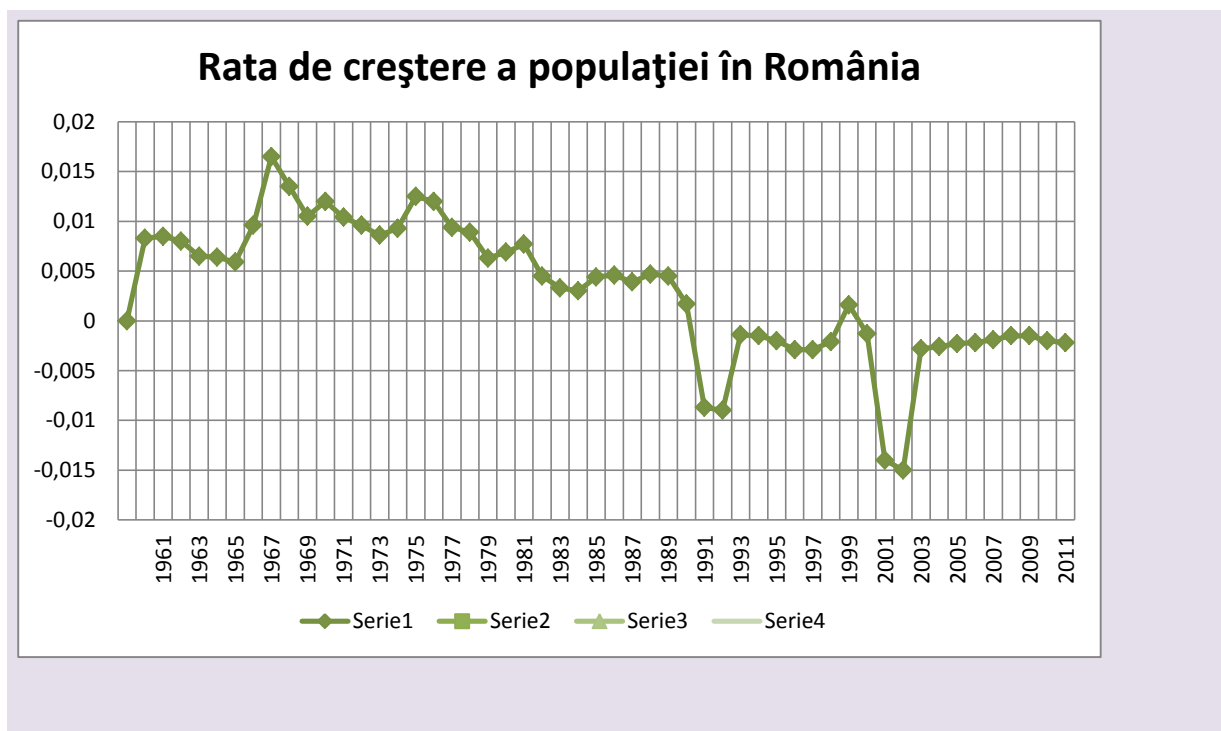
Acești emigranți temporari au depus, în băncile din România, în 2008, peste șapte miliarde de euro, care, alăturați altor șapte miliarde ale investitorilor străini (desigur, în rețelele comerciale, în principal, dar nu contează, tot locuri de muncă sunt și acolo!), au creat bogăție în România și o rată de creștere economică destul de substanțială care i-a făcut pe unii să afirme că economia țării, în acea vreme, duduia... Este și acesta un fel de a ne fura căciula...

Cu alte cuvinte, românii, strânși puternic cu ușa, au acceptat această stare de fapt, pentru că nu au avut nici atunci, nici acum, nici în veacul veacurilor – pentru că nu au avut niciodată! – nici mijloacele necesare, nici cunoștințele, nici capacitatea și nici vocația de a se revolta în mod civilizată și de a-i pune la punct pe pungașii care au distrus, de fiecare dată țara, umplându-și ei buzunarele și clamând că au fericit-o.

Nici evenimentele din 1989 nu sunt, propriu-zis, o revoltă. Ele țin de o altă filosofie a saltului în acceptanță și nu de filosofia revoltei. Dar aceasta este o altă problemă.

Actuala situație este una de tip paradoxal. Din punct de vedere numeric, dar nu numai, populația a scăzut dramatic și continuă să scadă. Așa cum am afirmat mai sus, rata de creștere era, după datele băncii mondiale, de -1,5 la sută în 2002, iar în 1997, coeficientul de creștere a populației, calculat prin diferența dintre rata mortalității (13 la mie) și cea a natalității (10 la mie) era de -3 la mie, fiind depășită doar de Ucraina și de Rusia (-5 la mie). Dacă se va continua în acest ritm, putem spune că, încet, încet, țara moare. Dacă ar fi să ne luăm după statistici, în trei-patru mii de ani, populația României dispare. Sistemul educațional înregistrează performanțe negative (dar se reformează tot timpul!), resursele au fost aproape în întregime vândute sau concesionate, iar noua economie – care este o economie de rețea, ce se anunță foarte dinamică și foarte prosperă – face pași foarte timizi în România.

Aceste sunt realități care confirmă că, într-o economie de piață, trebuie să iei competiția în serios, să faci în așa fel încât cetățenii să aibă locuri de muncă și câștiguri care să-i scoată din zona sărăciei. Or acest obiectiv extrem de dificil nu se poate realiza fără a asigura oamenilor condițiile de sănătate, de viață și de muncă necesare, precum și câștigurile de care au nevoie pentru a trăi decent. În caz contrar, țara se prăbușește.

Sursa: Datele sunt luate din diagramele și studiile editate de Banca Mondială

Nu atât sărăcia, cât sărăcirea creează principalii suportați ai conflictualității sociale endogene, specifică societății omenești partajată în bogați și săraci.

Uneori, vina principală a generării conflictualității lumii este considerată ca aparținând în exclusivitate păturii sărace, întrucât săracii sunt cei care aspiră, aproape prin orice mijloace, la bogăție, și nu bogații la sărăcie. Niciun bogat nu dorește să

devină sărac, dar orice sărac dorește să devină bogat, să aibă acces nelimitat la bunăstare.

Cei mai mulți dintre săracii care nu-și acceptă sărăcia ca pe un dat, ci o consideră un efect al presiunii bogăției, sunt convinși că sărăcia lor se datorează în exclusivitate sau în cea mai mare parte lăcomiei bogaților, regulilor pe care ei le impun, cauza sărăciei fiind bogăția și nu sărăcia însăși, adică cea pe spezele căreia se întreține bogăția, și care nu se reproduce pe sine decât sub presiunea bogăției. Sărăcia este, deci, o acceptanță forțată, este partea din submersiune a unui aisberg, din care se consideră că nu contează decât ceea ce se vede la suprafață, adică bogăția.

Alți săraci își vor accepta ca pe un dat propria condiție și vor încerca să supraviețuiască. Dealtfel, așa cum rezultă din statistici, se pare că, la nivel mondial, procentul sărăciei extreme – adică cel al populației care trăiește cu mai puțin de 1,25 dolari pe zi, este în scădere, în timp ce procentul averilor celor care se situează la polul bogăției extreme crește.

Cauzele revoltei ca și cele ale lipsei revoltei, nu sunt doar în bogăție și sărăcie – deși suportul conflictualității endogene aici se află –, ci mai ales în efectele sărăcirii populațiilor, adică în discriminare și în noile forme de exploatare, în umilire, în neacceptarea (de către toți) a condiției și stratificării, în negarea acestora.

Negarea nu înseamnă însă nici revoltă, nici acceptanță, ci doar atitudine. Dar atitudinea este, în cele din urmă, una dintre componentele de bază ale comportamentului individual și social, iar depărtarea din ce în ce mai accentuată a celor doi poli – cel al bogăției extreme și cel al sărăciei extreme –, în loc să dilueze conflictualitatea, o accentuează, ca și cum nu s-ar îndepărta, ci s-ar apropia și ar comprima spațiul, adică planeta, oamenii și viața. Depărtarea creează presiuni inverse, de rupere, dar ruperea nu este posibilă, pentru că albinele sunt cele care fac mierea și nu mierea albinele. Totdeauna va fi nevoie de albine, iar albinele nu vor fi niciodată bogate. Vor fi totdeauna albine și totdeauna vor produce miere și vor hrăni mătcile și trântorii. Pentru că așa e lumea lor făcută. Și tot cam așa este și lumea noastră. Desigur, albinele nu se revoltă, ci își acceptă condiția. Așa cum fac și oamenii.

4. În loc de concluzie

Insecuritatea nu vine doar dinspre zona revoltei săracilor, care, înmulțindu-se, ar reprezenta un pericol pentru pacea și stabilitatea planetei, ci mai ales din presiunile pe care planeta bogaților le exercită asupra planetei săracilor, din imensele ofensive strategice ale centrilor de putere pentru putere, bogăție și influență, adică pentru resurse, finanțe, tehnologii și piețe. Océanele, Pământul și oamenii vor fi totdeauna la mijloc.